

Japans plek in wereldeconomie in één klap veranderd

Column
Wim Boonstra

Een kleine twee weken geleden werd Japan getroffen door een verwoestende natuurramp. Er is al veel gezegd en geschreven over de gevolgen van dit drama, voor Japan en voor de wereld. Sommige commentaren zijn ronduit stompzinig. Zo hoorde ik daags na de ramp een analist vertellen dat het best wel goed was voor de Japanse economie. Die kon immers wel een impuls gebruiken. Na de Tweede Wereld-

oorlog groeide Japan ook zo lekker. Alsof menselijk leed van deze omvang in dergelijke termen kan worden samengevat.

Ik ga op deze plaats niet proberen om de omvang van deze ramp in economische termen te vatten. Wel wil ik proberen om enkele gevolgen in grove streken te schetsen. Op korte termijn zal de economische groei fors negatief zijn, waarna een stuk inhaalgroei zal optreden als de herstelmaatregelen hun beslag gaan krijgen. Zoals gezegd, economische groei of krimp geven op dit moment nauwelijks een relevante indicatie van hoe het echt gaat met Japan en zijn bevolking. Andere indicatoren zijn wellicht relevanter.

Zo heeft Japan van alle industrielanden ter wereld nu al op afstand de slechtste overheidsfinanciën. Ook zonder natuurramp zou de staatsschuld dit jaar al tot circa 225% van het bbp zijn opgelopen. Aangezien de Japanse overheid de bestedingen flink zal opvoeren om de schade te her-

stellen, kan de staatsschuld dit jaar al dicht bij de 240% bbp uitkomen. Nu kon Japan, anders dan Griekenland, zich zeer slechte overheidsfinanciën veroorloven omdat Japanse bedrijven en particulieren gezamenlijk zoveel spaarden dat het land als geheel toch een spaaroverschot heeft. Men was niet afhankelijk van het buitenland. Sterker nog, Japan was met China een van de grootste financiers van het Amerikaanse spaartekort.

Dit kon wel eens anders worden. Niet alleen zal de Japanse uitvoer tijdelijk schade ondervinden van de natuurramp, boven alles moet een scherp stijgende invoer worden verwacht. De nationale spaarquote zal gaan dalen, zozegd. Japan zou wel

Analyses doen geen recht aan het vreselijke leed dat de Japanners heeft getroffen

eens een spaartekort kunnen krijgen.

Nu kan het land interen op grote buitenlandse vermogens, maar de bijdrage van Japan aan de financiering van spaartekorten elders in de wereld zal veranderen. Verder lijkt het een kwestie van tijd voordat de rating van het land neerwaarts wordt bijgesteld.

Japan zal vooral ook veel (conventionele) energie moeten gaan invoeren. Wereldwijd komt kernenergie in een ander daglicht te staan. China en Duitsland hebben al aangekondigd hun energiebeleid te willen heroverwegen. Frankrijk staat vol met oude kernreactoren. In de VS staan meerdere reactoren in Californië ook dicht bij een breuklijn.

Hoewel het voor mij volstrekt onduidelijk is wat uiteindelijk de uitkomst van het energiedebat zal zijn, is het waarschijnlijk dat de vraag naar, en dus de prijs van fossiele energie de komende jaren hoger zal zijn. Ook als de wereld massaal zou besluiten om de overstap naar duurzame ener-

gie te maken zullen er vele jaren, zo niet decennia, overheen gaan voordat deze energietransitie is gecompleteerd.

Tot die tijd zijn wij nog sterker afhankelijk van de leveranciers van fossiele energie. Veel olieproducerende landen zijn politiek bepaald niet stabiel, zoals dagelijks in de(z) krant valt te lezen. Wat het te verwachten toegenomen gebruik van fossiele energie gaat betekenen voor de CO₂-uitstoot laat zich raden. Slecht nieuws.

Al deze overwegingen staan ver af van het heroïsche gevecht dat door dapperen op dit moment nog wordt gevoerd om een kernramp te voorkomen. Ook mijn analyse doet absoluut geen recht aan het vreselijke leed dat de Japanners heeft getroffen. Maar over enige tijd zal duidelijk zijn dat de positie van Japan in de wereldeconomie in één klap wezenlijk is veranderd.

.....
Wim Boonstra is chief economist van Rabobank.

